

1. नीतिनवनीतम् शब्दस्य अर्थः कः?

- A. गीता
B. धर्मशास्त्रम्
C. नीतिशास्त्रसारः
D. पुराणम् (C)

व्याख्या: नीतिनवनीतम् इत्यर्थे नीतिशास्त्रस्य नवनीतं, सारः विवक्षितः।

2. गुरुः कुपितो न भवेत् इत्यत्र 'गुरोः' केन कारणेन क्रोधं न कर्तव्यं?

- A. सः शक्तिमान् अस्ति
B. सः ज्ञानी अस्ति
C. तस्य सेवा अवश्यका अस्ति
D. सः पथप्रदर्शकः अस्ति (D)

व्याख्या: गुरुः पथं दर्शयति, तस्मात् तस्य क्रोधं न कर्तव्यमिति नीतिश्लोके उक्तम्।

3. माता शत्रुरपि न त्यजेत् इत्यस्य तात्पर्यं किम्?

- A. माता दण्डं करोति
B. माता शत्रुम् अपि रक्षति
C. माता त्यागं करोति
D. माता क्रोधं करोति (B)

व्याख्या: माता स्वपुत्रं शत्रुरपि जातं न परित्यजति, सदा रक्षां करोति।

4. अश्वस्य भूषणं वेगो इत्यस्य तात्पर्यं किम्?

- A. अश्वः शोभनं वस्त्रं धारयति
B. अश्वस्य वेगः एव तस्य शोभा
C. अश्वः सदा विश्रान्तः भवति
D. अश्वस्य बलं अपि भूषणम् अस्ति (B)

व्याख्या: श्लोके उक्तं यत् अश्वस्य भूषणं तु तस्य वेगः भवति।

5. काकः कृष्णः पिकः कृष्णः... इत्यत्र लेखकः किम् विवेचयति?

- A. वर्णस्य आधारम्
B. रूपस्य भ्रान्तिम्
C. स्वरस्य महत्त्वम्
D. पिकस्य शोभाम् (C)

व्याख्या: काकः अपि कृष्णवर्णः, पिकः अपि; किन्तु स्वरभेदेन पिकः प्रियः इति विवेचनम्।

6. ज्ञानं भूषणमक्षरम् इत्यस्य तात्पर्यं किम्?

- A. ज्ञानं ललितं भूषणम्
B. ज्ञानं लिखितं सदा नश्यति
C. अक्षरं भूषणं नास्ति
D. ज्ञानं नित्यं भूषणवत् अस्ति (D)

व्याख्या: ज्ञानं अक्षरं (अनश्वरं) भूषणं इत्युक्तं, तद्भूषणं नित्यं अस्ति।

7. पण्डितानां लक्षणं पाठे कस्मिन् श्लोके दृश्यते?

- A. यस्य कृत्यं न विपत्तिकालेऽपि बद्धं
B. काकः कृष्णः पिकः कृष्णः
C. लज्जा शोभा स्त्रीणाम्
D. न गच्छेदेकतो बुधः (A)

व्याख्या: उक्ते श्लोके पण्डितः विपत्तौ अपि न बध्यते इति लक्षणम् दृश्यते।

8. लज्जा शोभा स्त्रीणाम् इत्यस्य सन्दर्भे लज्जा कस्य गुणः इति निरूप्यते?

- A. बालकानाम्
B. नराणाम्
C. स्त्रीणाम्
D. ऋषीणाम् (C)

व्याख्या: श्लोके स्पष्टं वदति—'लज्जा शोभा स्त्रीणाम्'।

9. न गच्छेत् एकतो बुधः इत्यस्य तात्पर्यं किम्?

- A. बुधः सदा एकाकी भवति
B. बुधः द्वैः मार्गैः गच्छति
C. बुधः सज्जनैः सह गच्छति
D. बुधः अपथं न गच्छति (C)

व्याख्या: श्लोके उक्तं यत् बुद्धिमान् जनः कदापि एकाकी न गच्छेत्, सः सहचरैः सह गच्छेत्।

10. मन्दः परप्रज्ञया इत्यस्य तात्पर्यं किम्?

- A. मन्दः स्वतः ज्ञानी भवति
B. मन्दः परेभ्यः अपि न पठति
C. मन्दः परज्ञानं श्रुत्वा जानाति
D. मन्दः कदापि न शिक्षति (C)

व्याख्या: पाठे उक्तं यत् मन्दः आत्मप्रज्ञया न, किन्तु परप्रज्ञया बोधं लभते।